

Nonro mag *Chenro mar Chokruok* *mar Ngimawa kod Tijwa*

JULAI 2-8

MWANDU MA YUDORE

E WACH NYASAYE | LUKA 6-7

“Bed Jachiwo Mang’won”

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 6:37

Dhiuru nyime weyo ne ji kethogi, to un bende nowenu: Kata “Dhiuru nyime gonyo ji, to un bende nogonyu.” Wach motigo e dho Grik ni “weyo ne ji kethogi” tiende en “weyo ng’ato, gonye, kata gole e tuech (kuom ranyisi ng’at ma otue e jela).” E ndikoni, oti kode kanyachiel gi ng’ado ne ji bura kod keto ne ji bura e nyiso ni onego wawe ne ji kethogi kata mana sama gitimo gima owinjore gi kum.

w08 5/1 13 ¶13-14

Dhiuru Nyime Timo Maber

¹³ Injili mar Mathayo nyiso ni Yesu nowacho niya: “Kik ung’ad bura, mondo bura kik ong’adnu.” (Math. 7:1) To kaluwore gi Luka, Yesu nowacho: “Kik ung’ad bura, eka ok nong’adnu bura. Kik uket ni ji bura, eka ok noketnu bura. Weuru ni ji richogi, eka nowenu.” (Luka 6:37) Jo Farisai mag ndalo Yesu ne ng’ado ne ji bura e yo marach kaluwore gi kit timbegi ma ok osir gi ndiko. Ng’ato ang’ata kuom jowinjo mag Yesu ma ne timo kamano, ne onego owe ‘ng’ado bura.’ Kar mano, ne onego gidhi nyime ‘weyo ne ji richogi.’ Jaote Paulo bende nochiwo puonj ma kamano kuom wach weyo ne ji richogi.—*Som Jo Efeso 4:32.*

¹⁴ Kuom ng’wono ne ji richogi, jopuonjre Yesu ne nyalo miyo ji obed gi chuny mar timo kamano. “Bura mung’ado, e ma nong’adnu; kendo rapor muporogo, e ma nopornugo.” (Math. 7:2) Kaluwore gi kaka watimo ne jomoko, wanaka gino ma wachwoyo.—*Gala. 6:7.*

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 6:38

Beduru jochiwo: Kata “Dhiuru nyime chiwo.” E dho Grik, wach ma olok ni “beduru jochiwo” nyiso gima dhi nyime.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 6:38

ofuke mag lepu: Wach Grik motigo kae tiende sie en “agogu (koru).” E ndikoni, nenore ni oti kode kiwuoyo kuom kama dong’ kombekni gi e wi msip e law ma oko ma ng’ato orwako kae to obano mondo oting’go gik moko e kore. Nyalo bedo ni jouso moko ne nigi tim mar olo ne ng’ato gik ma giusone e leggi e yo ma kamano.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

w07-SW 8/1 6 ¶1

Kaka Inyalo Bedo gi Winjruok Maber gi Nyasaye

Yesu ne lemoga kuom thuolo malach. (Johana 17:1-26) Kuom ranyisi, ka ne pok oyiero jootene 12, “nowuok modhi e got mondo olem, kendo nosiko kuno *otieno mangima* kolamo Nyasaye.” (Luka 6:12) Joma nigi winjruok maber gi Nyasaye luwo ranyisi mar Yesu kata obedo ni ok ochuno ni gilem otieno mangima. Ka pok gitimo yiero madongo e ngimagi, gikawo thuolo mondo gilam Nyasaye ka gikwaye mondo otagi gi roho maler mondo gitim yiero ma biro tego winjruok ma gin-go kode.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 7:35

nyithinde: Kata “nyak mokelo.” Ndikoni wuoyo e wi **rieko** kaka dhano ma nigi nyithindo. Injili mar Mathayo wuoyo kuom wach achielni kowacho ni rieko nigi “gik motimo.” (Mat 11:19) Nyithind rieko kata tijene—tiende ni gik ma ne Johana Jabatiso kod Yesu timo—ne nyiso maler ni gik maricho ma ji ne wacho kuomgi ne gin miriambo. Ne chal ka gima Yesu wacho kama: ‘Ranguru

gik makare ma jogi timo, to ubiro fwe-nyo ni ji wuoyo kuomgi marach kayiem nono.’

JULAI 9-15

MWANDU MA YUDORE

E WACH NYASAYE | LUKA 8-9

“Ang’o ma Dwarore Mondo Wabed Jolup Yesu?”

it-2-E 494

Od Winyo

Ka ne jandiko moro onyiso Yesu ni: “Japuonj, abiro luwi kamoro amora midhiyoe,” Yesu nodwoke niya: “Bwe nigi buchegi, kendo winy manie polo nigi utegi, to Wuod dhano onge gi kama dopielie wiye.” (Mat. 8:19, 20; Luka 9: 57, 58) Kanyo Yesu ne wacho ni mondo ng’atno ne bed jalupne, ne nyaka owe-re gi ngima mayom kendo oket genone duto kuom Jehova. Gima Yesu nowachono nenore e lamo ma ne opuonjo jopuonjrene niya: “Miwa kawuono chie-mbwa mar odiechieng’ni,” kod wach ma ne owacho ni: “Ng’euru ni onge ng’ato kuomu ma nyalo bedo japuonjrena ka ok owere gi gik moko duto ma en-go.” —Mat. 6:11; Luka 14:33.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 9:59, 60

adhi ayik wuora: Nenore ni tiend wechego ok en ni wuon ng’atno notho adier. En nodwaro mana thuolo mar dhi loso chenro mag yiko wuon-gi ka chieng’ moro otho. Nikech ka dine bed ni wuon-gi otho adier, dine ok obedo kanyo ka owuoyo gi Yesu. E pinje mag Middle East, ne ok budhga gi ng’ato ka otho ma kata chenro mar yikne ne inyalo tim ma yike mana e odiechieng’ ma othoeno. Omiyo, nenore ni wuon ng’atno ne tuore kata ne oti, to ok ni notho.

To Yesu bende ne ok nyal nyiso ng’atno ni ojwang’ wuon-gi ma ne tuo kendo ma ne dwaro arita maber ka dine bed ni onge joodgi mamoko ma ne nyalo rito wuon-gi. (Mar 7:9-13) Gima ng’atno ne temo nyiso Yesu en ni, ‘Abiro bedo jalupni to mana ka wuora osetho. Rit nyaka wuora tho ma ayike.’ Kata kama-no, ka luwore gi Yesu ng’atno ne lalo thuolo ma jaber mar keto dwaro mag Pinyruodh Nyasaye obed mokwongo e ngimane.—Luk 9:60, 62.

We joma otho oyik joggi motho: Mana kaka onyis e weche mag timo nonro e Luk 9:59, nenore ni wuon ng’at ma Yesu ne wuoyogono, ne tuore kata ne osebedo moti to ok ni notho. Kuom mano, nenore ni Yesu ne wacho ni: ‘We joma onge gi winjruok maber gi Nyasaye oyik joggi motho’ ma tiende ni ng’atno nonego owene wedene mamoko ting’ mar rito wuon-gi nyaka otho ma giyike. Luwo Yesu ne dhi miyo ng’atno thuolo mar yudo ngima mochwere kendo ne ok odhi bedo e kind joma ne onge gi winjruok maber gi Nyasaye ma ne ipimo gi joma osetho. Dwoko ma Yesu nochiwono nyiso maler ni keto **Pinyruodh Nyasaye** obed mokwongo kendo lando wach Pinyruodhno kuonde duto, gin gik ma dwarore mondo ng’ato obed gi winjruok maber gi Nyasaye.

nwtsty picha

Puro gi Kwe Dhiang’

Kinde mang’eny ne ipuro puothe e kinde ma koth ne ochako chue ma lowo obedo mayom to ok e kinde oro ma lowo ne tek (Ne Apendiks B15 e *nwt.*) Kweye moko ma ne ipurogo ne olos gi bao mochikore mochom chuma e dhoggi. Ne iriwonegi bao machielo kae to ruath achiel kata ruedhi ariyo ywayogi. Bang’ pur ne ikomo. E Ndiko mag Dho-Hibrania, nitie kuonde ma itiye gi ranyisi

mar puro gi kweye dhok. (Bur 14:18; Isa 2:4; Yer 4:3; Mik 4:3) Yesu ne otiyo gi ranyisi mar pur ding'eny e jiwo puonj moko mado-ngo. Kuom ranyisi, ne otiyo gi ranyisi mar puro gi kwe dhiang' e jiwo gimomiyo dwa-
rore ni ng'ato obed jalupne gi chunye duto. (Luk 9:62) Ka ne ng'ama puro gi dhok ne nyalo weyo mondo gimoro ogale, nonyalo goyo oharo kata opara mobam. E yo ma ka-
mano, jalup Kristo mogalore kata ma weyo chopo ting' ma en-go ok owinjore gi Piny-
ruodh Nyasaye.

w12 4/15 15-16 ¶11-13

Siki gi Chuny Modimbore e Tiyo ne Jehova

¹¹ Mondo mi puonj manie ranyisi machuok ma Yesu nochiwono onenrenwa maler, weu-
ru mondo wamedie weche moko e ranyisino. Wawach ni jatich mar puodho odich kopuro
gi kwe dhiang'. Kata kamano, sama opuro, osiko koparo pacho, kama nitie joode, osie-
pene, chiemo, thum, nyiero mamit, koda kar yueyo. En adier ni ogombo gigo. Bang' puro
kamoro moromo matin, gombo ma jatijno nigo kuom gik mabeyogo loye mi chop kama
olokore kendo ong'iyoy gik 'man chien.' Kata obedo ni tich podi ng'eny kapok ochopo ki-
nde chuoyo, jatichno osegalore kendo ok otim tije kaka dwarore. En adier ni wuon-
tich ok nyal bedo mamor nikech jatijno ok nyis chuny mar nano.

¹² Koro wanon ane kaka ranyisino nyalo tiyo e chal moro ma ndalowagi. Wanyalo poro
japur me ranyisino gi Jakristo moro amora ma nenore ni timo maber, to kare nitie
gima chiegni ketho chal mar chunye. Kuom ranyisi, wapar ane kuom owadwa moro ma
jabedo modich e tij Nyasaye. Kata kamano, kata obedo ni ojadhi e chokruoge kendo
tiyo tij lendo, podi osiko koketo pache kuom yore moko mamore mag ngima mar piny-
ni. Ei chunye maiye, ogombo gigo. Gikone, bang' tiyo ne Nyasaye kuom higinini moko,
gombo mare e wi moko kuom gik pinyini me-
dore machop kama ong'iyoy gik 'man chien.'

Kata obedo ni podi nitie gik mang'eny mo-
nego otim e tij Nyasaye, jalo ok siki 'komako
motegno wachno mar ngima,' kendo ok oti
ne Nyasaye gi kinda kaka chon. (Fili. 2:
16, *New World Translation*) Jehova, ma e
"Wuon keyo," ok bed mamor sama ng'ato
oweyo nyiso sinani.—Luka 10:2.

¹³ Puonj mwayudo kanyo nenore ayanga. En
gimaber ka wasiko watimo tije mabeyo
kendo maduogo chunywa kaka dhi e cho-
kruoge kendo tiyo tij lendo maok wabare.
Kata kamano, tiyo ne Jehova gi chuny modi-
mbore oriwo timo mang'eny maloyo mago.
(2 Weche 25:1, 2, 27) Kapo ni Jakristo dhi
nyime hero gik 'man chien'—tiende ni yore
moko mag ngima mar pinyini, mano biro
kete e chal manyalo miyo olal winjuokne
maber gi Nyasaye. (Luka 17:32) Mana ka ga-
dier 'wasin gi gik maricho kendo wapadore
gi gik mabeyo' eka 'wanawinjre gi pinyruodh
Nyasaye.' (Rumi 12:9; Luka 9:62) Omiyo,
dwarore ni waduto wane ni ok wawe gimoro
amora manie piny Satan, omonwa tiyo tije
mag Pinyruoth gi chunywa duto, kata bed
mana ni gigo beyo kata gilombo wang' ma-
chalo nade.—2 Kor. 11:14; *som Jo Filipi 3:
13, 14.*

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 8:3

ne tiyonegi: Kata "ne sirogi (kata miyogi
gik ma ne gidwaro)." Wach motigo e dho
Grik en *di-a-ko-ne'o* moriwo konyo jomo-
ko gi gik ringruok kaka manyonegi chiemo,
tedonegi, tokonegi, kod gik mamoko ma ka-
mago. Mano e kaka oti kode e Luk 10:40
("atimo gik moko"), Luk 12:37 ("otinegi"),
Luk 17:8 ("itina"), kod Tic 6:2 ("wapog chie-
mo"). Bende, wachno inyalo tigo kiwuoyo
kuom tije mamoko ma dwa chalo gi mago.
E ndikoni, oti gi wachno e lero kaka mon
ma iwuoyo kuomgi e kwan matindo 2 gi 3
nosiro Yesu gi jolupne ka gikonyogi mondo
gitek tich ma Nyasaye nomiyogi. Kuom timo

kamano, mon-go ne omiyo Nyasaye duong'. Nyasaye ne onyiso ni nomor kodgi kuom neno ni ondik gik mabeyo ma ne gitimogo e Muma mondo tienge duto osom. (Nge 19:17; Hib 6:10) *Di-a-ko-ne'o* otigo bende kiwuoyo kuom mon moko e Mat 27:55; Mar 15:41.

w08 3/1 31 ¶2

Puonj Mayudore e Bug Luka

9:49, 50—Ang'o momiyo Yesu ne ok otamo jal moro golo jochiende, kata obedo ni jalo ne ok luwe? Yesu ne ok otamo jalo nikech kanyakla mar Jokristo podi ne ok ochaki. Kuom mano, ne ok ochuno ni nyaka jalo bed kaluwo Yesu achiel kachiel mondo eka oket yie e nying' Yesu kendo golo jochiende.—Mari. 9:38-40.

JULAI 16-22

MWANDU MA YUDORE

E WACH NYASAYE | LUKA 10-11

“Ngero mar Ja-Samaria”

nwtsty vidio

Ndara ma Wuok Jerusalem ka Dhi Jeriko

Ndara (1) ma inyiso e vidio luwo yo ma chon ma ne a Jerusalem ka ridore nyaka Jeriko. Borne ne kilomita 20 gi wiye. Nikech ji ne ok ng'eny ahinya e yorno, jomecho ne ng'enyga ma ne chuno ni oket askeche ma rito jowuoth. Jeriko ma taond Jo-Rumi (2) ne ni kama ndarano tuchgo e thim mar Judea. Jeriko ma chon (3) ne ni kilomita 2 kia e Jeriko ma taond Jo-Rumi.

w02-SW 9/1 16-17 ¶14-15

“Ne Ok Owuo Kodgi ma Ok Otiyo gi Ngero”

¹⁴ Mar ariyo, par ane ngero ma Yesu nogoyo e wi Ja-Samaria ma ne okonyo Ja-Yahudi. Yesu nochako ngerono kowacho kama: “Ng'at moro ne lor koa Jerusalem kodhi Jeriko, to nolwar e lwet jomecho mi ne gilonye ma gimaye gige duto kendo ne gigoye, mi ne giweye kochiegni tho.” (Luka 10:30) Nitie gimomiyo Yesu nowuoyo e wi ndara

ma wuok 'Jerusalem ka dhi Jeriko' mondo ojiwgo puonj ma ne odwa chiwo. Yesu no-goyo ngerono ka en Judea, to Judea ne ok bor gi Jerusalem; omiyo, jowinjone nong'eyo ndara ma ne owuoye. Ndarano ne ok ber ka ng'ato wuothoe kende nikech ne en-gi kuonde mang'eny ma jomecho ne nyalo podo.

¹⁵ Nitie gimachielo bende ma ne omiyo Yesu owuoyo e wi ndara ma ne ridore 'koa Jerusalem ka dhi Jeriko.' E ngerono, jadolo e ma nokwongo luwo yorno kae to bang'e Ja-Lawi, to giduto ne ok gikonyo ng'at ma ne ohinyoreno. (Luka 10:31, 32) Jodolo ne tiyo e hekalu ma ne ni Jerusalem, to Jo-Lawi e ma nokonyogiga e tijego. Jodolo mathoth kod Jo-Lawi ne dakga Jeriko e kinde ma ne ok giti e hekalu, nikech Jeriko ne en mana kilomita 23 kiwuok Jerusalem. Omiyo, ne giluwoga ndarano nyading'eny. Ber ng'eyo ni jadolo gi Ja-Lawino ne ridore “koa Jerusalem,” ma tiende ni ne *gia* e hekalu. Omiyo, ng'ato ne ok nyal rendore ka wacho ni, 'Jadolo gi Ja-Lawino ne ok okonyo ng'at ma ne ohinyoreno nikech ne giparo ni otho, to mulo ng'at ma otho ne dhi miyo gibed ma ok ler mi mon-gi tiyo e hekalu.' (Tim Jo-Lawi 21:1; Kwan 19:11, 16) Donge nenore maler ni Yesu ne otiyo gi ngero ma jowinjone ne nyalo winjo tiende maber?

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 10: 33, 34

Ja-Samaria moro: Jo-Yahudi nochayoga Jo-Samaria kendo ne ok gidwar gimoro amora ma tudogi kodgi. (Joh 4:9) Jo-Yahudi moko ne yanyoga jowetegi ni “Ja-Samaria” ma nyiso okang' ma ne gichayogo Jo-Samaria. (Joh 8:48) Nitie rabi moro ma iwuoyo kuome e bug Mishna ka wacho kama: “Ng'at ma chamo chiemb Ja-Samaria chalo mana ng'ama chamo ring anguro.” (*Shebith* 8:10) Ka ne nitie wach ma iyalo to Ja-Samaria e janeno, Jo-Yahudi mang'eny ne ok nyal yie gi nendeno. Bende, ne ok ginyal yie mondo

Ja-Samaria otinegi. Nikech Yesu nong'eyo achaya ma Jo-Yahudi ne ochayogo Jo-Samaria, puonj ma ne ochiwo e ngerono ne odonjo maber ahinya kendo ji pod ong'eyo ngerono nyaka chil kawuono.

motueyo adhondene, mi noolo mo kod divai kuomgi: Luka ma ne en laktar ne ondiko ngero ma Yesu nogoyono e yo maber ahinya kolero kaka Ja-Samariano ne otiyo mana gi gik ma ne itiyogo e kindeno ka ne ng'ato nigi adhola. Mo kod divai ne itiyogo ahinya e thiedho adhola e dala. Mo ne itiyogo mondo oyom adhola (pim gi Isa 1:6), to divai bende ne itiyogo kaka yath ma nego kute ma bedoga e adhola. Luka wacho bende kaka ne itueyoga adhonde mondo kik dhe.

od bworo: Wach ma olok e dho Grik ni “od bworo” tiende sie en “kama irwake ji duto kata kama imiyogie kar nindo.” Jowuoth ne nyalo nindo kuondogo gi jambgi. Ng'at ma ne tiyo e od bworo ne miyo jowuoth gik mochuno, kendo ne inyalo chule ka ne owene ng'ato mondo orit e yo makende.

w98-SW 7/1 31 ¶2

Ja-Samaria ne Onyiso ni En Ng'at Maber

Ngero ma Yesu nogoyono nyiso ni ng'at maber en ng'at ma luwo chike Nyasaye, kendo ma temo bedo gi kido kaka mag Nyasaye. (Jo-Efeso 5:1) Kuom ranyisi, Muma wacho ni “Nyasaye ok buon ng'ato ang'ata.” (Tich Joote 10:34) Be waluo ranyisi mar Nyasaye kuom bedo joma ok buon ji? Ngero ma Yesu nogoyono nyiso ni onego watim maber ne ji duto ma ok wadewo ni gia e oganda mane, piny mane, kata din mane. Ijiwowa ni 'watim gik mabeyo ne ji *duto*'—to ok mana ne joma nigi mwandu kaka wan, joma wuok e ogandawa, e pinywa, kata Jokristo wete-wa kende.—Jo-Galatia 6:10.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 10:18

Aneno Satan koselwar mana kaka mil polo lwar koa malo: Nenore ni Yesu ne wuoyo e

wi gima ne dhi timore e kinde ma biro ma en golo Satan e polo kilware e piny ka, to nowache mana ka gima nosetimore. Fwe 12: 7-9 wuoyo e wi lweny ma ne otimore e polo kendo owacho ni ne ogol Satan e polo ka ne Pinyruodh Mesia ochako locho. Gima Yesu ne temo wacho kanyo en ni Satan gi jochiendene ne idhi lo e lweny ma biro ma onge kiawa, nikech kata mana e kindego Nyasaye ne omiyo jopuonjre Yesu 70 teko mar golo jochiende kata obedo ni jopuonjregoo ne gin mana dhano morem.—Luk 10:17.

w08 3/1 31 ¶11

Puonj Mayudore e Bug Luka

10:18—Yesu ne wuoyo kuom ang'o kane onyiso jopuonjrene 70 ni: “Naneno Satan ka lwar a e polo, kaka mil polo?” Yesu ok ne nyis ni ne oyudo oseriemb Satan a e polo. Mano ne ok otimore nyaka mapiyo bang' keto Kristo Ruoth e polo e higa 1914. (Fwe. 12:1-10) Kata obedo ni ok wanyal bedo gadier chutho chutho e wi wachni, nenne ni ka Yesu ne wuoyo e wi gima ne dhi timore ka gima gino osetimore, ne otemo jiwo ni gino ne dhi timore adier.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 11:5-9

Osiepna, holae makate adek: E alwora mag Jo-Yahudi e kindeno, ji nohero rwako welo ahinya kendo ne gineno mano kaka ting' ma nyaka gichop, mana kaka ranyisi motigo kaeni nyiso. Kata obedo ni osiep ng'atno nochopo **e dier otieno** sama ne ok opar, ma nyiso kaka wuoth ne tek e kindeno, ng'atno ne neno ni nyaka omiye gimoro ocham. Noyie kata mana dhi chiewo jirande mondo ohole makate.

We chanda: Jirani ma ni e ranyisi ne ok oikore chung' miyo nyawadgi makate nikech ne osenindo, to ok ni ne en jawuoro. Ute ma kindeno, to ahinya-ahinya mag joma odhier, ne gin agina rum achiel maduong'. Ka dichwo ma wuon ot ne nyalo chung' malo, ne

odhi ketho ne ji duto ma ni e odno nindo, moriwo nyaka nyithindo matindo.

siko ka kwaye gi kinda: Wach Grik motigo kae inyalo lok aching' ni "kalo tong'" kata "bedo ma onge wich-kuot." Kata kamano, e ndikoni, oti kode e lero chir kod sinani. Ng'at ma ne Yesu owuoyo kuome e ranyisino ne wiye ok kuodi gi kwayo gima nodwaro kendo notimo kamano gi kinda. Yesu nonyiso jopuonjrene ni gin be onego gilem gi kinda ma ok giol.—Luk 11:9, 10.

JULAI 23-29

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | LUKA 12-13

“Nengou Duong' Ahinya Moloyo Oyundi Mang'eny”

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 12:6

oyundi: E dho Grik, en *strou-thi'on*, to tie-nde en winyo moro amora ma tin ahinya. Kata kamano, kinde mang'eny itiyo kode kiwuoyo kuom oyundi ma e winyo ma nengone ne tinie mogik kuom winy duto ma ne ichamo.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 12:7

kata mana yie wiu duto osekwan: Wachore ni yie wi dhano kwan-gi romo 100,000. Ng'eyo ma Jehova ong'eyowago e yo maber moriwo nyaka weche matindo tindo man kuomwa nyiso kaka ohero ng'ato ka ng'ato ma en jalup Kristo.

cl 241 ¶4-5

Onge Gima Nyalo “Pogowa gi Hera mar Nyasaye”

⁴ Mokwongo, Muma nyiso ni Jehova ogeno moro ka moro kuom jotichne. Kuom ranyisi, Yesu nowacho kama: “To oyundi ariyo ok ing'iewo gi hela achiel koso? Kata kamano achiel kuomgi ok nolwar piny ma ok Wuonu ong'eyo. To kata mana yie wiu osekwan duto. Kuom mano kik uluor; un uloyo winy

mang'eny.” (Mathayo 10:29-31) Ne ane kaka wechego ne ojiwo joma ne winjo Yesu.

⁵ Samoro wanyalo wuoro gimomiyo ng'ato ne nyalo ng'iewo oyundi. E kinde ma ne Yesu odak e piny, oyundi e winyo ma ne nengone ni pinyie mogik ma ne ng'ato nyalo nyiewo mondo ocham. Hela achiel ma ne en pesa matin ahinya, ne nyalo ng'iewo oyundi ariyo. To bang'e, Yesu noduogo owacho ni ka ng'ato ne nigi hela ariyo, ne imiye oyundi *abich* kar ang'wen. Winyo ma ne ingesono ne ikawo ka gima nono maok nyal wang'o jauso. Nyalo bedo ni dhano ne neno winyogo kaka gik ma nono, Nyasaye to ne nenogi nade? Yesu nowacho kama: “Onge achiel kuomgi [kata mana winyo ma ne ingesono] ma ok par e nyim Nyasaye.” (Luka 12:6, 7) Koro wanyalo neno puonj ma Yesu ne chiwo. Ka oyundi achiel ema Jehova ne neno ka gima duong' kamano, to nade dhano? Mana kaka Yesu nowacho, Jehova ong'eyo gimoro amora kuomwa. Ne ni Nyasaye ong'eyo kata mana kwan mag yie wiwa!

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 13:24

Keduru matek: Weche ma Yesu nowachogo jiwo kaka dwarore ni ng'ato okaw okang' gi chunye duto mondo odonj e dhoot madiny. Buge moko wacho ni wechego inyalo ket ni “Ked gi tekoni duto; Ket kinda mang'eny.” Wach ma otigo e dho Grik ni *a-go-ni'zo-mai* otudore gi wach machielo ma yudore e dho Grik ni *a-gon'*, ma ne itiyogo kiwuoyo kuom jong'wech ma ne piem. E Hib 12:1, *a-gon'* otigo e yor ranyisi kiwuoyo kuom “ng'wech” mar ngima ma Jokristo ringoe. Wachno bende itiyogo kiwuoyo kuom “kedo.” (Fil 1:30; Kol 2:1; 1Ti 6:12; 2Ti 4:7) Wach achiel achielno ma yudore e Luk 13:24 bende olok ni “piem” (1Ko 9:25), kod “akedo” (Kol 1:29; 4:12; 1Ti 4:10). Nikech wechegi ne itiyogo kiwuoyo kuom piem e ng'wech, josomo moko neno ni Yesu ne dwaro mondo jopuonjrene

obed gi kinda ma chal gi ma jang'wech be-dogago sama ong'inyore mondo olo mich.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 13:33

ok owinjore: Kata "ok nyalre kata matin." Kata obedo ni onge wach moro amora e Muma mokor ma nyiso achiel ka achiel ni Mesia ne idhi neg Jerusalem, nyaka bed ni ji noyudo parono e Da 9:24-26. E wi mano, ji nong'eyo ni ka Jo-Yahudi ne dhi nego ja-nabi to ahinya-ahinya Mesia, ne gidhi nege mana Jerusalem. Buch Sanhedrin ma ne nigi chwo 71 ne yaloga buchegi Jerusalem, omiyo, joma ne odonjnegi ni gin jonabi mag miriambo ne iyalo kanyo. Yesu nong'eyo be-nde ni misengni ma ne ichiwo ne Nyasaye ne igolo mana Jerusalem kendo nyarombo mar Pasaka be ne iyang'oga mana kuno. Gik moko notimore mana kaka Yesu nowachono. Ne otere e nyim e Sanhedrin ma Jerusale-mno ma ong'adne bura. Kendo ne otho kaka "nyarombo mar Pasaka" mana machiegni gi Jerusalem.—1Ko 5:7.

JULAI 30–AGOST 5

MWANDU MA YUDORE E WACH NYASAYE | LUKA 14-16

"Ngero mar Wuowi ma Ne Olal"

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 15: 11-16

Ng'at moro ne nigi yawuowi ariyo: Nitie weche moko makende ahinya e ngero mar wuowi ma ne olal. En e achiel kuom ngeche mabocho ahinya ma Yesu ne ogoyo. Gima nenore maler e ngerono en winjruok ma ni e kind joot. E ngero mamoko, kinde mang'eny Yesu wuoyo e wi gik ma onge gi ngima kaka kothe kod lowo mopogore opogore, kata tudruok ma ni e kind ruoth gi wasumbni-ne. (Mat 13:18-30; 25:14-30; Luk 19:12-27) Kata kamano, e ngeroni Yesu wuoyo e wi winjruok maber ahinya ma ni e kind wuoro gi yawuote. Nyalo bedo ni thoth joma ne

winjo ngeroni ne ok odongo e lwet wuone mabeyo kendo ma ng'won kaka wuorono. Ngeroni nyiso hera ma Wuonwa ma ni e polo oherogo nyithinde ma ni e piny kod kaka okechogi, bed ni gitiyone kata giduogo ire bang' ng'anyo.

wuowi matin: Ka luwore gi Chike Musa, wuowi ma kayo ne yudoga pok ma nyadi-riyo. (Rap 21:17) Omiyo, ka po ni wuowi maduong' e ngeroni ne en kayo, mano nyiso ni wuowi matinno ne oyudo nus mar mwandu ma wuowi ma kayo ne yudo.

nokethoe: E dho Grik, wach ma otigo kae inyalo lok achiel ka achiel ni "keyo gik moko koni gi koni." (Luk 1:51; Tic 5:37) E Mat 25: 24, 26, wach achiel achielno olok ni 'piedho.' E ndikoni to oti kode ka inyiso kaka ng'atno ne oketho mwandune ka otiyo kodgi abal-abal.

ngima mar anjawa: Kata "nokethore." Wach ma dwa chalo kode e dho Grik otigo e Ef 5: 18; Tit 1:6; 1Pe 4:4. Nikech wachno oriwo kit ngima mar ketho gik moko, Mumbni moko loke ni "ngima mar ng'at molal."

okwa anguche: Nikech anguche ne gin le ma ok ler ka luwore gi Chike Musa, tiyo tij kwayo anguche en gima Jo-Yahudi nochayo ahinya.—Law 11:7, 8.

opokla mag olemb yath ma anguchego ne chamo: Ngima wuowino ne obedo marach mochopo kama ne oikore kata mana chamo chiemb anguche.—Ne weche mag timo nonro e Luk 15:15.

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 15: 17-24

ne in: Kata "e wang'i." E dho Grik, en *e-no'pi-on*, to tiende sie en "e nyimi; e wang'i." Mano e kaka oti kode e 1Sa 20:1 e loko mar *Septuagint* kama Daudi penjo Jonathan kama: 'Tim richona to ang'o e *wang'* wuoru?'

jotich mindiko: Ka ne wuowino dok dala,

nochano kwayo wuon-gi mondo orwake kaka jatich, to ok kaka wuode. Jatich ma kamano ne ok dag e dala ng'ama ondike, karmano ne obiro abira goyo otong'o to odok. —Mat 20:1, 2, 8.

nonyodhe gi mor: Kata “nonyodhe gi hera.” E dho Grik, en *phi-le'o* ma seche moko iloko ni “nyodho” (Mat 26:48; Mar 14:44; Luk 22:47) to kinde mang'eny itiyo kode kiwuoyo kuom hero ng'ato (Joh 5:20; 11:3; 16:27). Nikech wuorono ne omoso wuode gi hera ma kamano, mano nyiso ni ne oikore rwake kaka wuode.

oluonga ni wuodi: Nitie loko moko ma medo: “Keta abed achiel kuom jotich mindiko” bang' wehegi. Kata kamano, kitepe mang'eny ma chon ok med wehego. Jotim nonro moko wacho ni joma nomedo wehego notimo mano mondo ochalre gi weche ma yudore e Luk 15:19.

kandho . . . tere . . . wuoche: Kandhoni ne ok en aena kandho ma pile, to ne en kandho **maberie moloyo** ma samoro ne en kandho ma ne iloso e rang'iny ma malo ne welo modhial. Bedo ni wuon wuwino ne orwakone tere nyiso ni nohere, nodhiale, kendo nomiye duong'. Wasumbni ne ok rwakga wuoche gi tere. Omiyo, wuorono ne dwaro ni onenre ayanga ni norwako wuodeno chuth.

Nono Puonj Manie Wach Nyasaye

nwtsty weche mag timo nonro e Luk 14:26

osin: E Muma, “sin” tiende ng'eny. Inyalo ti kode kiwuoyo kuom sigu ma miyo ng'ato kawo okang' mar hinyo nyawadgi. Itiyo kode bende sama ng'ato ok dwar nyawadgi kata gimoro ahinya ma miyo obedo ma bor kode kendo ok odwar gimoro amora ma riwe gi nyawadgino kata gino. Kata inyalo ti gi wachno e nyiso ni ng'ato ok ohero gimoro ahinya, to ohere mana matin. Kuom ranyisi, sama Muma wacho ni Jakobo 'nosin' gi Lea to nohero Rahel, tiende en ni hera ma noherogo Lea ne tin kopim gi kaka nohe-

ro Rahel. (Cha 29:31) Buge moko ma chon mag Jo-Yahudi bende tiyo gi wachno e yo ma kamano. Omiyo, Yesu ne ok wach ni jopuonjrene obed gi sigu gi joutegi kata gisin gi ngimagi giwegi nikech mano ne dhi kwe-do gima ndiko mamoko wacho. (Pim gi Mar 12:29-31; Ef 5:28, 29, 33.) E ndikono, wach motigo ni “sin” tiende en “hero e okang' matin.”

w17.07 8-9 ¶7-8

Many Mwandu Madier

7 Som Luka 16:10-13. Jarit ma Yesu nowuoyo kuome e ngero ma nogoyono noloso osiep mana ma konye owuon. Kata kamano, Yesu nojiwo jolupne mondo olos osiep e polo ka ok giketo e pachgi mana gik ma konyogi giwegi. Weche ma Yesu nowacho bang' ngerono nyiso kaka wanyalo tiyo gi “mwandu ma ok kare” mondo walosgo osiep gi Nyasaye. Gima duong' ma Yesu ne wacho en ni wanyalo 'nyiso ni wan joma igeno' ka luwore gi kaka watiyo gi mwandu ma wan-go. Ere kaka wanyalo timo mano?

8 Achiel kuom yore ma wanyisogo ni wan joma igeno kata ni watiyo maber gi mwandu ma wan-go, en ka wagolo chiwo ma siro tij lendo ma Yesu nokoro. (Mat. 24:14) Nyako moro matin e piny India ne nigi sanduku moro ma ne okanega pesa. Nolutoga pesa ma mingli e sandukuno ma kata gige tugo noweyo nyiewo. Ka ne sandukuno opong', ne ochiwo pesago mondo otigo e siro tij lendo. Nitie owadwa moro ma bende odak e piny India ma nigi puoth nas. Chieng' moro nochiwo nas modhuro e ofis milokee dho Malayalam nikech noneno ni kar mondo owetego onyiew nas, en e ma mondo ochiwre teronegi nimar oneno ni timo kamano konyo moloyo chiwo mar pesa ma dine ogo-lo. Mano en tiyo gi riekio adier. E yo ma kamano, owete man e piny Greece bende chiwoga mo mar *olive*, *cheese*, kod chiamo mamoko mondo okony owete gi nyimine ma tiyo e Bethel manie pinyo.